

פרשת בהר תשפ"ב – איך השמיטה משנה את הראש הכלכלי?

1. **מגילה יז,ב:** מה ראו לומר קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים? דכתיב (יחזקאל לו) 'ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא' [וברכת השנים מבשרת קיבוץ גליות].
2. **ויקרא כה,ב:** כי תבואו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה': שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה: בשנה השבעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה': **שמות כג,יא:** והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חית השדה כן תעשה לכרמך לזיתך. **דברים טו,א:** מקץ שבע שנים תעשה שמטה: וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה' **מדרש רבה:** גיבורי כח עושי דברו (תהלים קכ) - במה הכתוב מדבר? בשומרי שביעית הכתוב מדבר. בנוהג שבעולם, אדם עושה מצוה ליום אחד, לשבת אחת, לחודש אחד, וזה רואה שדהו בורה בלי חרישה ובלי זריעה, כרמו בורה [לשנה שלמה] ושותק – האם יש גיבור גדול מזה?! **נתיבות עולם נתיב התורה פי"ז:** אם השי"ת צווה לתת תרומה ומעשר, הוא עושה טובה לאחר ואין דבר זה קשה. אבל זה שאינו עושה שום טובה לאחר בשביעית השדה הוא דבר קשה כאשר מפסיד הממון שלו ... ואין שום דבר בעולם קשה כמו השמיטה, שנה תמימה ויש לו הפסד ממון. **אבות ה,ט:** גלות בא לעולם על עבודה זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ועל **השמטת הארץ**. **ויקרא כו, לד-לה:** אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם ... כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתכם בשבתכם עליה – **רש"י:** שבעים שנה של גלות בבל היו כנגד שבעים שנות השמטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום... שלש מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים (בסוף בית ראשון), ובני יהודה הכעיסו לפני מ' שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלים ... ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו ... צא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש שנה שמיטין ויובלות שבהם והם שבעים חסר אחת, ועוד שנה יתירה שנכנסה בשמטה המשלמת לשבעים ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים.
3. **ויקרא כה:** וידבר ה' אל משה **בהר סיני**... כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ - **רש"י:** מה ענין שמיטה אצל הר סיני? אלא כשם ששמיטה נאמרו כללותיה, פרטותיה ודקדוקיה בסיני (שכן התורה מאריכה לבאר פרטי מצוות השמיטה יותר מאשר במצוות אחרות), כך כל המצוות בתורה ניתנו עם כלליהם ופרטיהם בסיני.
- כתב סופר תחילת פרשתנו** (הרב אברהם שמואל בנימין סופר, בן החתם סופר): דברי רש"י צריכים ביאור [למה נבחרה מצווה זו ללמד על כללות המצוות שניתנו בסיני]: שמעתי משמיה דאבא מאור הגולה זצ"ל כי על ידי שמיטה נראה לעין כל כי התורה מן השמים ולא משה מעצמו אמרה, כי איך אפשר שיבטיח 'ועשת התבואה לשלוש השנים' שהוא שלא בטבע?
4. **ספר החינוך פד:** צוה ברוך הוא להפקיר כל מה שתוציא הארץ בשנה זו, מלבד השביתה בה, כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו הפירות בכל שנה ושנה - **לא בכוחה וסגולתה תוציא אותם כי יש אדון עליה ועל אדוניה**, וכשהוא חפץ מצוה עליו להפקירם.
- לקו"ש טז/178:** הלחם שיוצא מן הארץ הוא לאמיתו של דבר, **לבוש** למזון שהוא לחם מהשמים. ולכן נוסח הברכה הוא אותו נוסח שנקבע על הלחם שירד מהשמים ... ובזה יש לבאר מה שנדרשה שותפות כלשהי מצד האדם בהכנת המן, כדברי הגמרא 'צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחנו בריחיים', כדי ללמד שגם היכן שנדרשת עבודת האדם היה נרגש שההשפעה אינה תלויה כלל באדם, אלא היא לחלוטין לחם מן השמים. ובכך ניתן הכוח שגם בהגיעם לארץ נושבת, יהיה מונח אצל היהודי, שהלחם מן הארץ הוא במהותו לחם מהשמים.
- היום יום:** ביגיעה הגדולה ביותר, אי אפשר להרוויח סנט אחד יותר מאשר קבע הקב"ה. צריך לעשות כל שנחוצו, אך יש לזכור שכל העבודה אינה אלא 'טפל' וברכת שמים היא העיקר. את הברכה מרוויחים כאשר מתנהגים ליהודי אחר כראוי, מתפללים בציבור, שומרים שבת בהידור, כשרות בהשגחה טובה וחינוך הילדים אצל מלמדים יראי שמים.